

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, narečnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 15.

V Ljubljani 1. avgusta 1873.

Tečaj XIII.

Šola in dom.

III.

Ali so taki starši že zadosti pripravili otroke za šolo, kateri pravijo: „Kako smo veseli, da hodi otrok v šolo, imamo vsaj domá mir pred njem? Kako neki si taki starši šolo predstavljajo, kateri otrokom pravijo: „Le čakaj ti, ki ne ubogaš, pojdeš v šolo, tam bo pa šiba pela“.

Domača odgoja naj roko podaja šoli, naj jo podpira. Tukaj pa ni dosti, da otrok le o pravem času z dóma gré.

Kaj slabo tudi starši šolo podpirajo, ako samo pri začetku leta otroka priporočajo učeniku, da naj ima poterpljenje ž njim, sicer se pa vse leto toliko brigajo zanj, kakor za lanski sneg, a vendar na koncu leta prašajo: „Bo li moj otrok prestopil v višji razred“? Ne tako, spoštovani starši. Večkrat med letom poprašajte, kako vaši otroci napredujejo, marveč podpirajte ukaze učiteljev pred vsem pa njegovo kaznovanje.

Gotovo ste že večkrat slišali od otrok, kateri ne slišijo drugače, ako ne čutijo.

Nikar se tedaj ne hudujte nad učiteljem, ako ga nekoliko v šoli priderži, huje kaznovati ga že skorej ne more. Ravno sedaj, ko učitelji toliko kolikor nič otroke kaznovati morejo, skerbite, da bode svarjenje učiteljevo in druge male kazni kaj pomagale in otrokom v spomin vtisnile.

Kraljevič angleški je bil dolgo časa v pokoro svojim učenikom posebno pa učiteljici v francosčini. — Kraljeviča ni nihče kaznoval, in na to je stavil svoje upanje. — Ko ga enkrat učenica dobro okrega, kar na ravnost pravi: Tega se jaz ne bodem učil, jaz sem princ Valeški,

mi ni treba. Njegov oče, pokojni princ Albert, je pa dobro poznal dolžnosti očetove. Poklical je vse učitelje skupaj, in vpričo njih ga je tako dobro našeškal, da ga ni bilo potem več treba, — in kraljevič dan danes prav dobro govori francoski. Tako delajo pametni starši tudi v visokih krogih.

Dan danes ste pri otroški izreji dve poglavitni napaki.

Starši nočejo nič slišati od napak svojih otrok. Ako učitelj pravi: To je res prav svojeglaven otrok, bo predobra mati precej rekla: „To pa že ne, ni ga pohlevnejšega otroka od mojega Nandeka, le enmalo živ je, a do mene ni bil nikdar svojeglaven“. — Učitelj si pač svoje misli, ako ravno nič ne reče; ti skerbna mati mu še nisi nikdar nič odrekla! Drugikrat pa toži učitelj, da je fant ves mehkužen. „To ni mogoče“, pravi slepa mati, „marveč je strasten in ognjevit“.

Da, da, dobra mati, ravno pomehkuženi otroci nič ne storè in se razluté pri vsaki priliki. — Pa, gospod učitelj, ako verujete kaj takega slabo poznate mojega otroka! Kaj takega sliši učenik navadno vsaki dan, kedar koli staršem pové napake njihovih otrok. Naj bolj čudno je pa to, da tako govoré starši, kateri sicer pravijo učeniku: „Tukaj imate mojega dečka; bodite ostri ž njim, in kedar bo treba, povejte mi, da ga sam kaznujem“. Kedar slišim starše, da mi kaj takega pripovedujejo takrat si pa že mislim: No sedaj mi bo pa treba varnemu biti.

Druga poglavitna napaka pa je, da starši ne kaznujejo napak svojih otrok, dasiravno so jih spoznali. Pri 12 in 13 letih so že naši otroci gospodje in gospodičine, takih tako nihče ne sme kaznovati, predno pa pridejo do teh let, so pa preveč majhni in ljubeznjivi, sej še nič ne razzumó. Otroci potem niso nikdar kaznovani, in vendar pravi neki izveden mož, da se pri otroški izreji mora slišati ihtenje in jokanje, áko se ne ihtijo otroci, jokajo pa potem starši, ko otroci dorastejo.

Otrok, kateri vé, da se mu domá nič ne zgodí, ako je učenik nezadovoljen ž njim, ubogal bo malokedaj. Tedaj starši, pomagajte učeniku, nikar ne jemljite učeniku veljavo vpričo otrok. Odraščeni sicer obžalujemo, ako je učitelj kaj napačnega storil, pa nikar ne pozabimo, da učenika grajati vpričo otrok zlega ne popravi, marveč ga povekša. Slavni zgodovinar Raumer pripoveduje, da se je od tačas jelo pri njem zgubljevati spoštovanje do učenika, ko mu je oče povedal, da učenik ne zna peres obrezovati.

Domača odgoja mora pa šoli pomagati. — V tem trenutku, ko otroci hité domóv, jih učitelj ne nadzoruje dalje. Ako se po poti nespodobno vedó, dolgo časa se obotavljajo in nerodnosti uganjajo, učitelj za to ne more biti odgovoren. To morajo starši zabraniti, ker čuvajo nad tem, da otroci pridejo o svojem času domóv. Starši morajo tudi skerbeti, da se to res izvršuje, kar se otrokom v šoli sploh veleva. V šoli se veleva

n. p. otrokom: „Spolnujte zapovedi Božje“. Starši bodo pa otroku, ako ga na laži dobodo, naravnost rekli: Dete moje, ti ne spolnuješ zapovedi božje, lagati je zoper osmo zapoved Božjo.

Starši morajo pa tudi skerbeti, da otroci izdeljujejo svoje šolske naloge, in da jim pomagajo, kjer koli morejo.

Pa le vse v pravi meri! Nekateri preskerbni stariši otroke preveč obkladajo z učenjem. To ni prav! Otrok mora imeti tudi počitek; preumetno izrejena zelišča se spridijo, ako neha umetna izreja.

Konečno še eno besedo! Cerkvneni prijatelji in neprijatelji so v tem enih misli, da je pri odgoji veliko napačnega, in da iz tega izvira veliko zlega v današnjem času. Tedaj se skuša in skuša s šolo in odgojo. — Pozabimo pa prav radi resnico, katera se nikdar ne dá utajiti: Otrok ostane le otrok, in je dobro izrejen, ako vé !le to, kar mu je naj bolj potrebno vedeti, — poglavitno pa je, da je serce požlahnjeno in dobro. Ker pa tega ni, otrok ni dobro izrejen, ako še toliko in toliko vé, — naj molčimo od tega, da bode to vse pozabil, kedar doraste. To vendar vsaki dan vidimo, da je priprosto pa dobro izrejen deček revnih staršev veliko bolj srečen tudi v svojih opravilih, kakor skerbno podučevani otroci, katerih serce je sprideno.

Kjer je kerščansko življenje po družinah, in kjer so šole tudi po kerščansko vravnane, tam tudi ne bo brez prave odgoje.

Tistim pa, ki vedno kličejo po zboljšanji sveta pa po pravici kliče-mo: Skerbite za kerščanske družine, skerbite za kerščanske šole, potem bo na svetu marsikaj bolje!

Odlomki iz zemljeznanstva.

(Dalje.)

Naj pa že pridejo ledine, raztrošene po severnem Nemškem in Ruskem od koderkoli, tako nam vendar druge prikazni pričajo, da je res bila v Evropi ledena doba. Učenjaki so skerbno opazovali današnje ledenike posebno na Švicarskem, ter so najdli, da se ledeniki navzdol premikajo, kakor da bi bila ledena masa, iz katere obstojé, gosta tekočina. Sila, s katero se tak ledenik premika, je čudovita, in nobena stvar se ji ne ustavi. Skale, katere so mu na poti, pelje s sabo v dolino, drugo kamenje, katero pride pod led, pa s tako silovito močjo dergne ob kamnatno strugo, po kateri se ledenik premika, da se prikažejo dolge brazde, in je kamenje, kakor da bi bilo ustruženo, druge skale pa popolnoma pogladi.

V mokrih in merzlih letih se raztegajo ledeniki daleč v dolino, pomikujejo se naprej in prevažvajo na svojem herbtu kamne in razvaline,

potiskajo pa pred sabo tudi cele sklade kamenja. Te kamnate razvaline in nasipe iz zdrobljenega kamenja imenujemo lednikove plazove ali s tujo francosko besedo moréne (Morainen). Taki ledenikovi plazovi so še sedaj videti pri ledenikih n. p. pasterični ledeniki pod Velkim zvonikom. Imamo pa tudi razne slike od njih.

Ledeniki napravljajo take plazove in jih tirajo s sabo navzdol. Ako pa se raztopí spodnji konec ledenika, kar se zgodí v toplih in vročih letih, umakne se ledenik nazaj, a kamenja ne more s sabo vzeti, in to čez več sto let priča, kako daleč je ledenik segel. No, tacih plazov bi tudi na Kranjskem več lahko našli; naj omenjam le morén pri Fužinskih jezerih na Gorenskem (Weissenfelder Seen). Ko bi tudi tak ledenik do čistega se raztopil in minul, bi vendar popuščeno kamenje, oglajene skale pričale, da tako daleč je segal ledenik. Tako se je pokazalo, da so se v neki dobi diluvialnega časa ledeniki Alp razprostirali veliko dalje kakor sedaj, tako da je bila vsa Švica velikanski ledenik. Taki ledeniki so pokrivali tudi druge evropejske gore, tedaj tudi naše kranjske. Tudi v severni Ameriki so najdi sledi ledenikov tam, kjer sploh sedaj ni ledenikov. Takrat je bila splošna ledena doba po večini naše polute. — To je enkrat gotovo, to tudi spričuje razdelitev žival in rastlin. Ko je nastopal čedalje večí mraz po poprej zmerno-toplem obnebju, zginila so organična bitja, katera se niso preselila, in mesto jim so prevzele živali in rastline, katere najdemo sedaj le v merzlejih severnih krajih. Ko pa ponehuje ledena doba, preselila so se organična bitja po ravninah čedalje bolj na sever; kar jih je bilo v podnožju gorá, so zginila, in ostala le višje góri, kjer je bilo še dovolj merzlo. In tako najdemo po visokih gorah posamesne raznesene rastline, katere sicer rasejo po Skandinaviji.

Dokler tega niso ljudje spoznali, so si veliko glavo ubijali s tem, kako da se ponašajo te rastline tako raztrošene po naših gorah.

Kedaj pa je bila ta ledena doba? Kakor rečeno, v diluvialni dobi (dobi starejšega naplava), katero je ena naj mlajših zemljinega razvoja, ako se pa praša za število let, kdo more to povedati? učeni sploh so pa sedaj te misli, da poslednja leta ledene dobe že spadajo v zgodovinsko dobo. —

Ljudje, kateri so v starodavnih časih po srednjeevropskih gozdih prežili na sobe (severne jelene) silovíte nosorožce in velikanske mamute, so živeli ob času, ko je v Babilonu in Egiptu že omika cvetela. Od teh lovskih kočovnikov dolgo časa niso nič vedeli. Sicer so sploh terdili, da so že pred štiri tisoč leti ljudje živeli po Evropi, pa dokazov za to ni bilo. — V poslednjih časih pa so najdlj človeške kosti na več krajih, in zraven njih pa sobove kosti, katera žival sedaj živi le visoko na severju. Gotovo je, da so medvedje in levi berlogarji in mamut še živeli v zgodovinski dobi, tako da se je spomin na nje ohranil v ljudskih pravljicah.

Iz zgodovine vemo, da so se po balkanskem polutoku dolgo časa levi klatili, in vitezi tistih časov so bili serčni lovci, kateri so svoje sovremenike oprostili divjih zveri; od Herakleja vemo, da je v Peloponeju pobijal leve. V „Nibelungih“ se bere od Siegrida, da je v Vogesih najdel neukretnega leva „ungefügigen Leuwen“ in ga usmertil. Videti je, kakor da bi se bil lev berlogar (Höhlenlöwe) iz srednje Evrope bežal pred omiko in da so njegovi potomci sedanji levi, kateri pa niso niti tako veliki niti tako stari kakor nekdanji. Ni dvomiti, da bodo po časih levi čisto odmerli, pravijo, da jih je v Algeriji po Atlantovi gori komaj kaka dva tucata.

Med donavskim in renskimi porečjem na Švabskem izvira reka Šusna (Schussen). Po naključji so tam pod glinom 4 do 5' debelem najdlji mnogo kosti in rogov. Tam je bil poprej mali ribnik, sedaj pa je že dolgo časa popolnoma suh in obraščen z ločjem. V predzgodovinskem času so bili tam mogočni ledeniki, ker popustili so velikanske plazove, ki se vzdigujejo iz šotišč, katera so se naredila še le od tistega časa.

Ko so odpravili šoto od kraja, kjer so hoteli kopati, naleteli so na apneni tuf 4–5' debel. Kakor je rekel gosp. prof. Fraas, ki je z gosp. Glaserjem vodil to kopanje, pride to kamenje od Šusne, katera tam izvira na Kiesrücken-u, ki je tudi ledenikov plaz; ta tuf se prav nič ne razloči od tufovih utvarov, kateri se narejajo na znožju gorá, kje izvirajo apnene vode. — Kopali so dalje in so prišli do mahu; bil je to tak mah, kakor je sedaj le na severju ali na verhu Alp, — to vse spričuje, da je bil tam merzli čas, tedaj ledena doba.

Še le to, kar so najdlji med mahom in drobnim peskom je bilo taisto, kar so iskali, vse je bilo tako čversto in terdo, kakor da bi bilo še le včeraj na kup spravljeno. In vendar, koliko stoletij je minulo od tistega časa, ko so se pokrili ti ostanki s perstjo noter dosihmal, ko so jih izkopali. Deržave in ljudstva: Perzija, Grecija, Macedonija, Rim in nemška deržava, vse je nastalo in prešlo od tega časa, ko so bili hranjeni ti ostanki pri izviri Šusne. — Pač res, na svetu vse mine!

Poglejmo pa bolj na tanko te ostanke. Veliko kosti je bilo od nekega malega vola in glavatega konja, naj več pa od sóbov, ki živé sedaj le na visokem severju. Tudi je bilo nekaj kosti velikega medveda, nosomaha in severnega psa (Eisfuchs).

Ni pa bilo naj manjše sledi domačih žival; človek, ki je prebival ob Šusni, še ni ukrotil sedanjih živali, ali pa je bilo preveč merzlo obnebje za naše domače živali.

Da je človek živel pri Šusni, pričajo stvari, katere si je narejal prav okorno iz živalskih kosti, takih reči je veliko videti. Kostni so bile večjidel preklane, da so mozeg iz njih jemali, posamesni osmojeni kamni kažejo, da so bili pri ognju, od lončene posode ni sledu, dasiravno je

blizu tamkaj ilovica, katero sedaj rabijo. Sobovo rogovje so izrezovali z ostrimi kamni, katere so rabili namest nožev, in delali iz njih ostrine za ternike, pušice ali šulice. Tudi nekaj bodalov in ostrin iz sobovega rogovja so najdlji. Eden njih je bil na zobčke (romboide) zbrušen, kakor železni bodali v srednjem veku.

Kakor pri virih reke Šusne, tako so tudi na različnih krajih Francije najdlji človeške ostanke, iz nekaterih se sluti, da so bili tamošnji ljudje človekožerci. — Zanimivo je pa to, da so včasih na sobovih kosteh v francoskih jamah najdlji vrezane slike. Naravoslovci niso vedeli, kaj bi to bilo, ali kdo norce iz njih brije, ko so na kosteh najdlji izrezljan Mamut, ravno taki, kakor so si ga predstavljali od te zdavno odmerle živali. — Ali je to vse tudi že sto tisoč let staro? Naj bolj verjetno je, da je gerška omika na ta ljudstva vplivala. Ob času gerške slave so berž ko ne živeli ti stari lovci in se naučili izrezovati podobe od tujcev, kateri so imeli naselbine po teh krajih. — Vse nam dokazuje, pravi profesor Fraas, da je po sredozemskih pokrajinah in po večjem delu Evrope bilo v geološkem in v zgodovinskem času enakomerno podnebje, ker je bilo bolj vlažno. O tistem času, ko je v srednji Evropi bilo kakor visoko na severju, ko so alpski ledeniki segali notri do Donave in Rene, o tistem času so bili še gozdi na Parnasu in Helikonu in na bregovih Evfrata mastni pašniki. Iz enega in istega vzroka se je vse to spremenilo, ali naj bo že ta ali uni; ledeniki v Franciji in na Švabskem so se stopili na Greškem se je piniya umaknila hrastu in čez babilonske razvaline vleče sedaj žgeč veter iz puščave.

Švabski led in ljudje ob Sušni so bili ob času babilonske države in piramid v Memfis-u, vzroka dvomiti nad tem nimamo veljavnega.

Ni dolgo tega, kar so tudi v „Hohlefels-u“ pri „Blaubeuren“ najdlji sledi, da so tamkej ljudje prebivali. V tej jami so najdlji posebno veliko dobro ohranjenih ostankov medveda berlogarja. Profesor Fraas je vse na tanko preiskal, ter pravi, da je človek vlačil ne le kosti, ampak celega medveda v jamo, ko ga je na lovu ubil. Tam so pojedli medveda in posamesne kosti posebno pa čeljusti s prednjimi zobi rabili za mnogoverstno orodje. Najdlji so pa tudi veliko prevertanih konjskih zob, ali so bili za kinč ali za vražo, se ne vé. Konj je pri starih Germanih bil posebno čislana žival. V tistem času so po germanskih gozdih živeli tudi nosorožci in mamutovi. Tudi te je človek pobijal, pa jih cele ni mogel spraviti v jame, tedaj jih je zvonaj raztelesoval in posamesne kosove znašal v jame.

Tudi drugej so najdlji enake sledi. Te in druge najdbe nam kažejo prvotne prebivalce v Evropi njih šege in navade vsaj po večjem. Strašna preteklost neomikanega človeštva se nam tukaj odkriva. Grozovito je bilo življenje teh divjakov, boj in morija, kamor se ozremo. Skoraj

moramo obžalovati, da je učenost nam odkrila strašne zgodbe v preteklosti, od katerih nam nič ne pripoveduje pisano sporočilo.

Pa kaj se bomo čudili, tudi omikani Greki so ljudi bogovom žertovali, in v Rimu so še v četrtem stoletju po Kristusu včasih skrivaj Jupitru ljudi žertovali.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

56. Drugo pismenstvo je ob kratkem poslovenjeno po Čopu, in le tu in tam je pristavil Metelko svojo razsodbo ali katero bolj izvorno opombo, na pr. pri Metelkovcih (Zalokar, Potočnik, Burger; vid. IX, 12. 13.) in še nekterih.

„Da so pisma perve dobe t. j. od leta 1550 do 1595 tako redke, pride od tod, ker se je bilo, kar vselej Bog varuj! naših prvih pisateljev krivovérstvo polastilo, in kakor so potem to preganjali in srečno pregnali, so bile tudi tadanje pisma veči del končane; veliko jih je pa tudi v Ljubljani ob velikem pogoru 1774 z Jezuitarskim samostanom vred zgorelo.

Truber (p. Primuž Kranac, Anton Dalmatin, Stipan Istriani itd.) in njegovi tovarši se v nekterih svojih bukvah le s kerstnim imenom podpišejo. Tako še današnji dan pri nas kmetje svoje duhovne le po kerstnem imeni poznajo: gospod Primož, gospod Juri, gospod Jernej itd.

Kastelic Matija, bivši župnik ali fajmošter. Župa (fara) in župnik (fajmošter) je iz Dalmatinskega in nekterim prav všeč. Morebiti bi bilo pa bolje fari reči duhovnija in fajmoštru duhovnik, kakor že kaplanu pravijo obhodnik. — Farman pomeni na Notranjskem fajmoštra, sicer pa uda fárine soséske.

P. Marko piše: „Castellez canonicus Rudolphiwerdae“ t. j. Rudolfove Berda; kakor je tudi sicer več tacih krajnih imen: Vélike Berda, Male Berda itd., pa ne Rudolphi pretium. P. Marko tudi sicer *w* namesti *b* piše: wěl, wodem namesti bel, bôdem itd. — Marko je prav za prav zvalni od im. Marka, in je v imenovavnega ravno tako povzdignjen, kakor očē. — P. Marko je veliko pripomogel k temu, da so začeli tudi deželске ali posvetne reči pisati, čeravno je od druge strani tudi marsikaj zmédel, ali morebiti bolj prav reči, popačil. — Besedo „arrezh“ je P. Marko, ki je terdil, da ima od pervega déda Adama pravico nove besede stvarjati, izmislil, in poméni vzrok. — Iz pisatve naslovov njegovih bukev že vsak lahko sodi, kako deleč je segla njegova učenost v slovenščini, in da bi bilo malo dobička za naše slovstvo, ko bi hotli tudi

vse njegove pisanja po samezu pretresovati. Da je bila njegova vednost v slovenščini tako plitva in verzélasta, pride od tod, kakor Kopitar v svoji slovnici str. 127 pravi, ker je bil v mestu rojen in je tudi zmirej v mestu živel, in ni tedaj nikoli bil v tistih krajih med Slovenci, kjer se je slovenščina v svoji čistóti še ohranila.

Od Casparja Rupp nigg . . . Svojega primka ne sklanja, in ga skorej tudi ne more, ker ga tako nerodno piše, da mu dva *g* natakne, kjer bi mogel *k* biti. Tako tudi še dan današnji nekteri ponémčen Slovenec svoj primek popači!

Gutsmann je nar prvi 6 slovenskih sklonov postavil, ki jih pa vender ni imenoval. P. Marko je zmirej trobil, da bi se mogel slovenski jezik slovniškimi postavam ali pravilom, ktere so učenim iz ptujih jezikov znane, podvreči; pa ravno to bi ne bilo prav, in ravno od tod je prišlo, da tako dolgo vsih slovenskih sklonov in tudi veliko družega v slovenščini potrebnega niso najdlji. Slovniške postave ali pravila se morajo le v pravem slovenskem jeziku poiskati, té bodo obveljale.

Kar sta Kumerdej in Japel od družih slovanskih narečij pisala, sta jemala iz tadanjih slovníc, ktere pa tudi niso bile veliko boljji od slovnice našega P. Markota; od tod pride, da se jima je v nju pisanje marsikaj napčnega vrnilo. Tako je tudi Linde v svojem veliko obsežnem slovarji marsikaj Kranjcem prilastil, kar pa prav za prav ni kranjsko ampak le Markotovo.

Med nar modrejši prestavljavce (Japelnovega) sv. pisma štejemo Jožefa Skrinarja (Shkriner), bivšega župnika tukaj pri D. M. Oznanjenji, zadnjič v Gorjah, kjer je umerl 17. Mal. trav. l. 1825 . . . Skrinar (akoravno rojen Ljubljančan, ki je pa več let po kmetih kaplanaril) je pisal za tisti čas v prav lepem jeziku, in je bil prvi, ki se je nemških vsiljencev: *ta, to, tega* itd. ogibal. Skrinar (ali bolj prav Skrinjar) je pisal tudi veliko lepih nagovorov ali pridig, keršanskih nauk in drugih duhovnih reči v pravem cerkvenem duhu, ki pa niso natisnjene, ampak od mnogoterih le prepisane, in ljudje jih še zdaj radi beró. Tako ostane on med svojimi deželjani od nar lepši strani, ker jim namreč um bistri in serce ogréva, še dolgo dolgo v slovečem spominu.

Baron Zois Sigmund (Žiga) je imel tudi mnogocenne latinske rokopise, med njimi je nar starji pratika (kolendar) leta 1415 na blani (pergament) pisana s podobami svetnikov, ki so podobam sadanjih pratik zelo enake. Pratika v slovenskem jeziku pisana je bila vpervič 1726 v Avgsburgu natisnjena. Eno tega leta imamo v natvornici (muzeum). Iz te pratike se vidi, da je od tistega časa v vsih poznejih pratikah le malo popravljenega. Dnevom ni bilo števil podstavljenih, pa tudi v pratiki l. 1787 jih še ni bilo. Še le v pratiki l. 1788 najdemo to popravo. Ker pratik od več let ne moremo dobiti, ne vémo, v katerem letu so bile

pratikam vganke vpervič pridjane in v katerem spet opuščene. Perva slovenska pratika kaže, koliko je bilo takrat pri nas zapovedanih praznikov, verh nedelj in sidanjih 16 praznikov so še družih 30 zapovedanih praznikov obhajali. Pa teh 30 zapovedanih praznikov ni zunaj prve pratike v nobeni drugi, kar nam jih je še dozdej v roke prišlo.

Kopitarjeva slovnica je bila za tisti čas (l. 1808) sosebno znamenita in bo zmirej svojo veliko ceno ohranila. Od strani 158 do 212 razloži ravnila čerkopisa v tako osegajoči in vterjeni učenosti, da vse druge pisanja tega plemena deleč preseže. Silno velike zboljšave slovenskega pismenstva je ta slovnica zbudila; po njej so se bolj in bolj ravnali Vodnik, Ravnikar in vsi drugi naši razumni pisatelji, in morebiti še nikoli nobena slovnica, pri nobenem drugem narodu, ni toliko zboljšanja storila kakor ta v slovenščini. — Njegov „Glagolita Clozianus“ je sad večletnega truda in dognane visoke učenosti, ki ga noben učen Slovan ne more odstraniti. — „Hesychii glossographi discipulus“ — iskre visoke učenosti v zadevi slovanske zgodovine posebno velike cene. Kopitar je pisal tudi veliko učenih in ostroumnih pretresov, ki se beró v mnogoterih letopisih.

Jarnikov „Versuch eines Etymologikons der Slowenischen Mundart in Inner-Oesterreich“. Te bukve so po Dobrovskitovem navodu z velikim pridom pisane, vterjeno podlogo slovenščine razodévajo, in bodo še dolgo svojo ceno ohranile.

Ravnikar Matej je bil ostroumen, da malo tacih, za slovenščino vnet in mnogozaslužin mož; sosebno veliko hvalo smo mu Slovenci zato dolžni, ker po njegovi prizadétvi je bila slovenska stolica v Ljubljanski liceji l. 1816 vstanovljena in bogoslovcem bilo ukazano v slovenščini slovstvovati. — V vsih njegovih pisanjih se vidi prizadevanje po lastni šegi prostih Slovencev v govorjenji se ravnati in na nemške izreke in stavke se ne vézati, kar je opomnilo in marsikterega obudilo, bolj ko préd, na govorjenje slovenskih prostakov paziti; ker se pravi slovensk duh le pri tistih razodeva, kateri nerazdeljeno v slovenščini mislijo in živé.

Dainko Peter je na dan dal slovnico pod naslovom: „Lehrbuch der Windischen Sprache“; še več družih knjižic je spisal in dal natisniti, v katerih je le sičnike prenarédil, samoglasnike pa, iz katerih nerazločnosti veliko dvomov izvira, je pustil pri stari šegi, in tedaj brez vsih posnemavcov ostal.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaj hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

19. dan avgusta. (Terg „am Hof“. Meščanska orožnica.) Danes popoldan nas je bil sprehajajoče zanesel veter na terg, ki se zove „Am Hof“. Tù je videti med drugim poslopje vojaškega ministerstva, pred katerim so bili 6. oktobra l. 1848. poživinjeno-zdivjani kervoločni puntarji obesili vojnega ministra grof Latour-ja na steber nočne svetilnice. Steber je sicer odpravljen; al sramotna pika ostane nesramnežem na veke. — V neposredni bližavi tega poslopja stoji katoliška vojaško-garnizonska cerkev, posebno znamenita za to, ker je tù z balkona l. 1782. na veliko-nočno nedeljo na Dunaji bivajoči papež Pij VII. podelil neštevilnim zbranim množicam apostoljski blagoslov. — Dalje se nahaja na tem tergu palača papeževega poslanstva, kakor tudi mestnjanska orožnica. Poslednjo sem si danes od znotraj ogledal. Ako bi bil hotel vse popisati, kar se vidi v zbirkinih dvoranah tega poslopja, moral bi bil tje hoditi več dni; pa tudi „Tovariš-a“ bi moral edino jaz sam v najem vzeti za dalj časa, da bi to vse na drobno naštel. — Omenjam naj torej le nekaterih znamenitosti. Tako n. p. se vidi v neki visoki štiri-ogelni omari, katera je na vse štiri strani s šipami vložena, nataknjena na visoko stojalo debela mertvaška glava; namest vratú pa se vidi okol stojala ovita rudečesvilnata vèrvica. Kaj pomeni to? To je mertvaška glava silovitega turškega vojskovodje Kara Mustapha-ta, ki je l. 1683. strahovito stiskal Dunaj, in mislil si, ga že imeti v pestéh; al 12. sept. imenovenega leta — v nedeljo Marijnega imena — v beg zapoden, je bil po prihodu na dom v plačilo, ker se [ni hotel [dati od Avstrijanov vjeti ali celó ubiti na povelje svojega cesarja s svilnato rudečo vèrvico zadušen; čepina njegova in vèrvica pa shranjena v svarilni spomin in zažuganje, káko plačo si zaslužijo taki, ki se pustijo od sovražnika našeškati. Če se ne motim, je bil slavni vojskovodja Lavdon, ko je vzel Beligrad, to čepino z vèrvico vred ondi vplenil, in poslal jo Dunajčanom, da vidijo, kaj si je njihovi veliki stiskovavec od lastnih ljudi zaslužil. — Poleg mnogih turških zastáv je videti v orožnici tudi ona velika rudeča, zvana „türkische Blutfahne“, ki je vihrala l. 1683. v taboru ravno omenjenega Kara Mustapha-ta v protijoče znamnje, kaj se bo z Dunajčani godilo, ako bo on obleženo mesto dobil v pest. Al ta, ki je kopal drugim jamo, je telebil poslednjič sam va-njo. — Shranjuje in vidi se dalje tù obleka, ki jo je

nosil na sebi hrabri vojskovodja Lavdon v dan, ko je po zmagi in vzetju Belegagrada imel svoj vhod v to Slovencem po imenu dobro znano terdnjavo; pa tudi ona oprava, ki jo je imel na sebi slavni cesar Franc I. taisti dan, ko so po srečno dokončani vojski z Napoleonom I. imeli združeni vladarji zmago-častni vhod v glavno francosko mesto Pariz. — Vsakoverstnega orožja, ki se tu shranjuje, skoraj ni popisati; samih sabelj, ki so bile po zatertem Dunajskem puntu l. 1848. in 1849. vpornikom odvzete, je na tisoče.

Vstop v to orožnico se prav rad dovoli; kdor se hoče potruditi vanjo, gotovo mu ne bode žal.

20. dan avgusta. (Pogreb generala [FZM.] Wernhardt-a. Protestantsko-garnizonska cerkev v okraji Alsergrund.) Ker sem bil po časnikih zvedel, da bo danes popoldan pogreb generala Wernhardt-a, in da se bo glavni obred veršil v protestantsko-garnizonski cerkvi, sem hotel moj prosti čas porabiti v to, da se vdeležim te za me nove in nenavadne slovesnosti, ter si hkrati ogledam imenovano cerkev. V severno-zapadnem zakotju „paradeplatz-a“ in pri vhodu v „Alserstrasse“ dviguje se k desni svetišče, ki je bilo nekdanj katoliška cerkev, znana pod imenom „Schwarzspanierkirche“. Kdaj je bila odvzeta svojemu namenu, ne vem; stala je báje dalj časa zapuščena; zadnja leta pa je bila vravnana kot protestantsko svetišče za vojake, ki se zmed dunajske posadke pripoznavajo imenovanemu vérstvu. Ker nisem vedel, kje je pokojni general Wernhardt stanoval, podal sem se naravnost proti svetišču, in ondi ob vhodu najdel zbranih že veliko število vojaških častnikov razne verste mnogoverstnih kardel, vsi v parádni opravi. Zlasti so se častniki ogerske dvorne straže — kaj zali, stegnjeno-čversti možaki — s svojo rudečeskerlatasto, bogato z zlatom obšito opravo posebno odlikovali med ostalimi nazočimi vojaškimi pervaki. Vstop v svetišče je bil, kakor se je čutilo, le povabljenim dovoljen; — ko pa je o prihodu spreveda nastala gnječa vedno večja, zmuzal sem se bil tudi jaz v srédi gospóde v znotranje prostore. Kmalu zatim prinesó mertveca v svetišče. Grobnica njegova je bila kaj zalo in okusno ovenčana, obhajalo jo je mnogo vojaških prédnikov; in ker je bil pokojnik lastnik 16. regimenta pešcev, je bilo prišlo od dalječ tudi obilno število častnikov imenovanega regimenta k pogrebu. Ob prihodu spreveda v svetišče so zamolkli miloglasni orgeljni glasovi budili žalne čúte v sercih nazočih*); zdajci pristopi k grobnici protestantski pridigar, in po svoji šegi ogovori nazoče. Tekla mu je sicer beseda gladko; al bil je cel govor brez tečnega jedra. Jaz

*) Tudi pri odličnih katoliških pogrebi sem zapazil na Dunaji lepo navado, da so se orglje zamolko oglasile raz kora, ko so prestopili z merliem cerkveni prag in ganesli proti sredi svetišča, kjer so se navadno opravljale dotične molitve in konečno blagoslovljenje. Pis.

sem med tem pregledoval svetišče, najdel njegovo stavbo prav lepo in prijetno, ter sem pomiloval, da je bil odvzet svojemu prvotnemu namemu. Ne očita mi sicer vest, da bi bil intoleranten; marveč se celó rad oziram tudi po svetiščih družih vérstev; al sam pri sebi sem vendar na tem kraji tako-le mislil: kdor hoče imeti lepe sgrade, naj se ne ozira po ptújem, ampak zida naj si jih sam za lastne gróše. To naj bo rečeno vender le mimogredé. Sklep ogovora je obsegal nekako svečano blagoslovljenje mertveca, katero djanje so zopet spremljevali miloglasni orgeljn glasovi; s tem pa je bila tudi cerkvena slovesnost skončana. Zunaj svetišča so grobnico naložili na krasni mertvaški voz, pred katerem je šla vojaška godba, za njim pa je jahal najpred ves v železje opravljeni oklepnik, in je sledilo ostalo sprémstvo. Al sprevod se je kmalu zopet razdružil; mertveca so namreč peljali nemudoma naprej proti evangelskemu pokopališču zunaj okraja „Margarethen“, vojaško spremstvo pa je zaukrenilo na „paradeplatz“, kjer je s streljanjem iz pušk in topov skazalo pokojniku zadnjo zemeljsko čast.

21. dan avgusta. (Cesarske dvorne konjarnice. „Paradiesgärtchen.“ „Volksgarten.“ „Votiv-cerkev.“ „Josefinum.“ Cesarska sirotišnica.) Toliko menda v enem dnevu še nisem videl, kot danes; prav obilno sem zadostoval svoji vedoželjnosti. Naj zapišem kaj več o tem. Ako stopi človek skozi cesar Francova dvorna vrata, razprostira se pred njegovimi očmi obširni „glacis“ in pokaže se hkrati unkraj tistega obširno, rumeno pobarvano poslopje. To so cesarske dvorne konjarnice. Ker me je od nekdanj veselilo, videti kako lepo živinče, sem hotel danes ustreči tudi tej svojej želji, in sem se tega toliko manj kesal, ker mi je bila prilika, ogledati tudi mnogo tacega, česar videti se nisem nadjal. V prvem oddelku konjarnice, v katerega sem stopil, nahajajo se same múle. Živinčeta precej visoke rasti Veleslavni cesar Karol VI. je pred kakimi 140 leti te živali iz Španskega pripravil na Dunaj, in zdaj se, če prav vem, domači odreji skerbi za njihovi zárod. Rabijo se menda le bolj za tovorénje kot za vožnjo. Tako sem n. pr. na cesarjevi rojstni dan po skončani vojaški póljni sv. maši videl, da so cesarski dvorni stražniki po tovorénju na mulah odnesli od šotora cerkveno opravo in drugo orodje, ki se je ondi rabilo. Bilo je, se vé, vse dobro ovito, in prav umetno na živinčeta naloženo. — V drugem oddelku konjarnice videl sem same belce (šimeljne) arabskega plemena; — v daljnih prostorih razna premasta živinčeta angleškega rodú, zopet v enem oddelku osmero prekrasnih belcev-žebcev za vprégo pri naj večjih cesarskih parádah, naprej pa zopet mnogo vrancev (černih žebcev) za dvórne mertvaške slovesnosti itd. itd. Prostóri, po katerih so popisana živinčeta nastana, so visoki, zračni, svetli; zaslužijo bolj ime sób kot konjarnic; je pa v njih tudi tolika snaga, da se človek ne more prečuditi. Verh tega so

še stene okinčane z dolgo-rogatimi jelenevimi glavami, in je res človeku veselje, ogledovati take znamenite reči. Oziroma na stéljo, odejo, klájo in vso mogočo strežbo vsacega posamesnega živinčeta vidi se povsod na prvi hip naj večja skerb in naj natančnejši red; se vé, da taka plemenita, krasno-zala in dragocena živina tudi zahteva veliko večje skerbljivosti mimo druge.

(Dalje prih.)

Šolsko obzorje.

Iz Budanj. (Kaj sem tû in tam doživel.) (Konec.)

11. »Ako je učitelj zvest svojemu stanu, ima tudi vedno dosti opraviti *), in mu ne bo ostajalo dosti časa za pohajkovanje.«

12. Dober učitelj pozná na tanko imenitnost svojega poklica; on dobro vé, da so mu dragi biseri neumerjoče duše v skerb in varstvo izročeni.«

13. Utrujen potrebuje počitka, da si opomore in okrepcá za novo delo. Toraj gré modri učitelj o pravem času k počitku. Kdor rad pijančuje, zna biti še dober učitelj, a kot rejnik več ne služi.«

14. »Dober učitelj ne zamuja šolskega časa, ampak skerbí, da je še pred šolsko uro v šoli. Kajti on vé, da tudi otroci potem rají o pravem času dohajajo v šolo.«

15. »Učitelj, kteremu ni mar, da bi se vedno bolj izobraževal, tudi ne more tirjati in pričakovati, da bi njegovi učenci kaj prida napredovali.«

16. »Kdor hoče, da bi mu šola dober sad rodila, mora se vedno izobraževati in skerbeti, da si za dobro metodo, po kateri otroke po naj krajšem potu pripelje do cilja.«

17. »Opazuj druge učitelje, kako ravnaajo pri poduku, in kako ga razlagajo svojim učencem.« Na to vižo osvojil si boš dobro metodo.«

Tako in enako je mislil in sočil mož, ki se je 39 let ukvarjal s podukom v ljudski šoli. Naj živi njegov spomin dolgo med nami in njegov zgled naj nas za vse dobro vnema!

Vedno novih skušenj si nabiraje, hitro tekla so mi leta mojega bivanja v B. Čim dalje sem deloval na šolskem polji, tim bolj sem spoznaval, kako malo vé nastopni učitelj, in kako težko je, mladino prav odgojevati in podučevati. Spoznal sem, da mora učitelj posebno prva leta svojega šolskega podučevanja kaj zeló marljiv biti, ako hoče, da bo kaj prida opravil pri mladini, ter da ne bo zaostajal za drugimi marljivejšimi tovariši. Pozneje gré že ložeje, kajti resnica je, da »delo uči človeka«. Čim pridniši si od začetka, tim ložeje boš potem shajal v šoli. »Dober začetek dober tudi konec«. Pedagogično polje je obširno, ne more ga človek tako hitro prehoditi in spoznati. Kdor si za to ne prizadeva, ne bo mogel s pridom obdelovati težavnega in dostikrat ternjevega šolskega polja. Opazovaje mladino v šoli in zunaj šole, spoznal sem, da se tudi učiteji od otrok nauči, ako jih skerbno opazuje. V svojem dnevniku najdem to reč tako-le zapisano: »Otroško serce je knjiga, iz katere naj odgojitelj rad bere«. Otrok me uči, da naj bom nedolžen, ponižen, ljubeznjiv, prijazen, prizanesljiv; otrok me uči, da naj bom veselega serca, delaven in priprost brez vse zvižaje itd. — Če si toraj prizadevamo, da mladino vedno bolj spoznavamo, bomo potem tako tudi

*) Posebno je o tem rajni g. Krašovic vsega posnemanja vreden. Nikoli nisem ga najdel brez dela, kedar sem ga obiskal. Pis.

vedno bolj sposobni odgojniki in učitelji priprostih otrok, kajti skušinja uči, da niso še tisti naj bolji učitelji, kateri so se veliko izsolali, ampak tisti, ki umejo otrokom nauk po otroško razlagati. In kateri učitelj je za to naj bolj zmožen? Odgovor na to je zgoraj zapisan. Moreš li podučevati tujca, katerega jezik ne razumeš?

Kar sem dosedaj zapisal, skušil sem prva leta pri šoli. In rečem, da prve skušnje človeka naj bolj zanimivajo, potem se človek privadi šolskega delovanja; reč mu ni tako nova, dasiravno se človek nikdar ne izučí.

Prišlo je leto 1866. 26. vinotoka omenjenega leta dobim dekret za podučitelja v Ternovo pri Ilirski Bistrici in prej učitelj, postanem podučitelj. No, to me je res malo osupnilo, a mislil sem si: Kolikor si človek več poskusi, toliko več vé, in pa: »kodar solnce teče, tamo se kruh peče«. — V Ternovem sezidali so ravno tisto leto novo, prav krasno šolsko poslopje, katerega so pa bili tudi zelo potrebni. Kajti stara šola bila je za faro, ki šteje više nego 5500 duš, premajhna. Jaz sem toraj bival v novem šolskem poslopji. Toda kaj mi pomaga lepa hiša, če so moji dohodki s 13 gl. 12 kr. na mesec za živeti premajhni, a za umreti preveliki!

Okoliščine pa so nanesle, da sem vendar pošteno živel v T., toda podučevati bilo je treba »od zore do mraka«, po zimi pa tudi pri luči.

Tukaj sem prav živo čutil sv. pisemske besede: »V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh!« — Mislil sem, zdaj mi bo podučevanje lažje, ker podučeval bom otroke le enega razreda, pa kmalu sprevidim, da ni tako, kajti tudi prvi razred dá učitelju kaj dosti opraviti, in rečem, da je težje podučevati male ko velike učence.

Sej je pa tudi naloga učitelja prvega razreda zelo imenitna. On stavi temelj vsemu nadaljnemu šolskemu podučevanju.

Pervi razred je tedaj gotovo naj važniši, je temelj, na katerega se opira vse šolsko podučevanje. Če je tedaj temu tako, naj bi se pa učitelji v nižjih razredih plačevali vsaj enako unim v višjih razredih, če ne bolje. Mislim, da bi bilo to pravično! Zakaj, učitelj prvega razreda ima veliko več opraviti z otroci, kakor učitelj kakega višjega razreda. Kdor hoče pri pervencih kaj prida opraviti, zveden mora biti dobro v nadzornem nauku, ker le na podlagi tega se mora potem dalje zidati. Učitelj pervencev mora biti takorekoč pedagog. Poznati mora vse posebne in osebne lastnosti otrok; vedeti mora družinske razmere, šege in navade, ki so v vsakem kraju razne in drugačne, z eno besedo: učitelj pervencev biti mora pravi šolski mož! Toraj se mu spodobi tudi primerna plača!

Ko sem eno leto pervence podučeval, skušil sem to-le: Male otroke je treba pred vsem za nauk pripraviti, potem pa prav počasi napredovati z naukom, ki se mora opirati na poodčitovanje in nadzorovanje; otroci imajo kratek razum.

Skusil pa sem tù v Ternovem še nekaj drugega. Neka oseba osnovala je postransko šolo, v kateri se je podučevalo ravno tisti čas kakor pri nas v očitni šoli. To prizadjalo nam je dosti sitnosti, pa tudi materijalne škode. In akoravno je postava to prepovedovala*), godí se menda to še dandanes. Postava kje si! —

V Zatičini, kjer sem pa bil le malo časa, od grudna 1868. l. do 29. aprila 1869. l. so kazali ljudje dosti veselja do šole.

Potem sem učiteljil v Polomu na Kočevskem. Po nemško podučevati ni mi delalo nikakoršne sitnosti, rekel bi skoraj, da je šlo lažje ko v maternem jeziku. To pa zato, ker imamo skoraj vse pomočne knjige pisane v nemškem jeziku.

*) Glej „System der österreichischen Volksschule“ §. 745!

Kočevski otroci se mi ne zdé tako dušno obdarovani, kakor so slovenski, a pridni so, ter se dá z njimi tudi kaj opraviti. Kakor sem zapazil, imajo Kočevjarji dosti veselja za šolo (skoraj bi nas Slovence s tem osramotili), pa kaj, ker je ljudstvo ubožno, ter šole težko zderžuje.

Toda, kar pa učitelju vsled fasije gré, mu pa odrajta pošteno in o pravem času.

Učitelje sploh Kočevjar spoštuje, v kateri zadevi naj bi ga tudi Slovencec posnemal. —

Premožniši Kočevjarji se spominjajo tudi materijalno šolstva *). — Končaje te čertice rečem le še to:

Kjer učitelj in srenja vzajemno delujeta za oliko mladega zaroda, tam mladina dobro napreduje. Kjer imajo ljudje veselje do šole in spoštujejo učitelja, tam otrok ni treba siliti v šolo, tam šola veselo napreduje. Kjer je pa staršem bolj mar za neumno živino, kakor pa za njihove otroke, tam je pa Bog pomagaj! in učitelj naj si pomaga kakor vé in zná.

Še bi pisal nekoliko o tem, kako da sem zapazil v tem kraji bolj zmožne učence, kot v unem, in od kod da po mojej misli to izvira, opustim to za sedaj. Morda znam to in še kaj družega pri drugi priliki omeniti. **) Z Bogom!

Ivan Zarnik, učitelj.

— (Okrajni učiteljski zbor v Postojni) bil je, kakor napovedano, 5. junija t. l. Zbora udeleževali so se vsi gg. učitelji, kateri so vsled §. 4. min. ukaza od 8. maja 1872 zavezani k zboru priti; le izpraznjene in tako zvane šole za silo niso bile v zboru zastopane.

Kot gostje bili so pri zboru nazočni: prečast. gospod župnik iz Slavine, gg. nad- in podučitelj iz Cirknice in še neki drugi gospod, katerega pa poznati nisem imel časti.

Zbor se začné o pol 11. ure dopoldne. Okrajni šolski nadzornik, gospod Luka Hiti, nagovori zbrane gg. učitelje serčno željoč, naj bi bil s tem shodom korak dalje storjen v lastno izobraževanje in šolski napredek sploh. Prebravši potem opravični red, pravi, da bi bilo dobro, ako bi ga ta ali uni šolski list razglasil, katerega naj bi gg. učitelji pred vsakim zborom prečitali, ter se v seji po njem strogo ravnali, da bi tako obravnava šla bolj od rok. Po tem opravičnem redu bilo je naj prej na versti to, da se konstatira, so li vsi udje, ki imajo k zboru priti, nazočni. Kakor sem zgoraj omenil, prišli so vsi, in sicer z g. nadzornikom vred, ki je tudi ravnatelj in učitelj v Vipavi, bilo nas je 29 skupaj zbranih.

Gospod nadzornik naznani, da je meseca maja v 3 tednih šole svojega okraja, razun treh, vse obiskal. Potem na dolgo a le splošno (da nobenega osebno ne žali) poroča o svojih opazkah. Šole razdelil je g. nadzornik v štiri verste: v prav dobre, dobre, srednje in pa tudi slabe. Potem priporoča gg. učiteljem snažnost in rednost v vsem, rekoč: kjer se nahajate te dve, tam je gotovo dobra šola. — Dalje priporoča marljivi g. nadzornik učiteljem ono pridnost, katera ne gleda strogo na to, kar je ravno dolžnost, nego na to, kar zahteva učiteljski poklic. Konečno priporoča ljubeznjivo vzajemnost zlasti s tistimi, s katerimi je učitelj, gledé na šolo, v ožji dotiki.

Po večji ali manjši vnemi in vzajemnosti je tudi večja ali manjša vrednost vsake šole. S tem končá g. nadzornik svoje poročanje ter vpraša gg. učitelje, ko bi imel kateri iz med gospodov na to kaj odgovoriti. Oglasi se le g. Janko

*) Glej o tem moj dopis v 18. l. „Tov.“ l. 1870!

**) Nam bo ljubo in drago.

Gantar, učitelj na Planini, pritoževaje se, da tamošnji krajni šolski svet nič ne stori. G. nadzornik pravi, slednji g. učitelj naj kot vodja svoje šole šolske potrebe naznani pismeno in ne le samo ustmeno kraj. šolsk. svetu.

Če se pa krajni šolski svet za to nič ne zmeni, naj potem svojo pritožbo vloži pri okrajnem šolsk. svetu; in tako se bo učitelj opravičil in umil.

(Dalje prih.)

Iz Ljubljane. 26. preteč. m. sta mestni šoli (I. in II.) slovesno končali svoje leto. Ob 8. uri je bila pri sv. Jakobu zahvalna sv. maša, potem pa so se zbrali učenci obeh mestnih šol v deželni dvorani, kjer se je vpričo županovega namestnika g. Maliča in pervosednika krajnega šolskega sveta g. Mahra in vpričo mnogo zbranega občinstva versila ta šolska slovesnost.

Dva dečka govorila sta slovenski in dva nemški; tako so se tudi pesmi pele v obeh jezikih. Naposled je g. ravnatelj Mahr bral imena pridnejših učencev, in je k sklepu govoril učencem in učiteljem na serce, da naj tudi naprej natančno izpolnujejo svoje dolžnosti. Z gromovito cesarsko pesmijo (kteró so zapeli vsi zbrani učenci) se je končala ta lepa slovesnost. V I. mestni šoli bilo je letos 245 učencev, med katerim je bilo 15 Nemcev, 5 Lahov in 1 Čeh. Šolska knjižnica šteje 105 knjig v 169 zvezkih. — II. mestna šola imela je 489 učencev, med temi 36 Nemcev, 20 Lahov in 2 Hervata. Šolska knjižnica obsega 111 knjig z 203 zvezki.

— Deželno podporo za potovanje k razstavi na Dunaj dobili (po 50 gld.) so ti-le gg. učitelji: Ivan Tomšič, Fr. Gerkman, Jan. Borštnik, Pet. Cebin, Jan. Sajè, Jos. Levičnik, Fr. Pfeifer, Fr. Lunder, Jan. Poženel in učiteljica Kar. Margreiter.

— Gospodarski tečaj za učitelje bode letos v Celovcu, in sicer za učitelje iz Koroškega in Kranjskega. S Kranjskega gre 10 učiteljev v Celovec.

— Napredovalni tečaj za učitelje začel se bode v Ljubljani 25 t. m. in bode trajal do 27. sept. t. l. Obiskovalo ga bode 23 učiteljev.

— Vojakom brambovcem iz učiteljskega stanú je ministerstvo dovolilo odpust vsem, kateri se bodo letošnje šolske praznike udeleževali razstave na Dunaji.

— Obsirno pojasnilo »Ključa« A. Žnidarčičevega se tiska. Pa še druga knjizica tega spretnega g. pisatelja se tiska v Celovcu namreč »Abecednica« s podobami. Podobe za to je čedno v les vrezal dunajski umetnik.

— K »Narodni Šoli« sta pristopila gg.: Dr. Vošnjak v Ljubljani (s polletno ustanovnino) z 10 gld., in ljudska šola na Blokah. Darovali so gg.: Jož. Kušar, tergovec v Ljubljani 5 gld., P. T. 1 gld., kavarna v čitalnici 5 gld. 40 kr., volilni shod v Postojni 5 gold. 20 kr.

Premembe v učiteljskem stanu in razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Učiteljeva služba v Preski podeljena je g. Ant. Žibertu, učitelju na Fuzinah na Gorenskem. — G. J. Kmet, učitelj v Ajdovci, je za terdno postavljen. — G. Mat. Kulavic, okrajni šolski nadzornik litijskega okraja, se je tej službi odpovedal, in na njegovo mesto imenovan je g. Jan. Eppich, učitelj v c. k. vadnici v Ljubljani.

V ljudskih šolah pri sv. Vidu pri Berdi in v Krašnji ste izpraznjeni učiteljski službi, v Mengišu in v Moravčah pa podučiteljevi službi. Prošnje za vse te službe naj se oddajajo pri okrajnem šolskem svetu v Kamniku.